

HANDEDNING FÖR FLORAVÄKTARE

Uppdaterad 2023-11-21

Innehåll

Vad är floraväkteriet?	3
Organisation	3
Vem kan delta?	4
Förberedelser för nybörjare	4
Stöddokument	5
Vilka arter ska floraväktas?	5
Vilka växtplatser ska floraväktas?	6
Hur ofta ska en art floraväktas?	6
Vad är en floraväktarlokal?	7
Förberedelser	7
Förberedelser i floraväktarappen	7
Förberedelser i Artportalen	8
OBS	10
I fält	10
Tid för fältbesök	10
Bra att ha med	11
På plats i fält	11
Hur räknar man?	13
Rapportering	14
Rapportering via floraväktarappen	14
Rapportering via Artportalen	14
Biogeografisk uppföljning	16
Nya floraväktarlokalerna	17
Verifiering	17

Vad är floraväkteriet?

Floraväktarna är ett nätverk av naturintresserade personer som är med och bevakar och ökar kunskapen om våra hotade växter.

Floraväkteriet innebär att kända växtplatser för hotade arter besöks regelbundet. Vid varje besök räknas hur många exemplar som finns av arten. Man noterar också eventuella hot mot växtplatsen eller växten. Vid floraväkteri följs en standardiserad metodik. Det gör att resultaten från olika år och olika delar av landet kan jämföras. Resultatet rapporteras i Artportalen och kan sedan användas för utvärdering och analyser.

Genom regelbundna rapporter om arternas numerär är det möjligt att följa deras utveckling och vid behov vidta åtgärder för att bevara en viss art och dess livsmiljö. Det kan vara åtgärder på en specifik lokal eller mer generella åtgärder.

Kunskapen om arternas tillstånd används på många olika sätt i naturvårdsarbetet. Sammanställningar av Floraväktarnas uppgifter är viktiga underlag för bedömning av vilka kärlväxter som ska vara rödlistade i Sverige, för att följa utvecklingen i vår natur inom miljöövervakningen, för att bedöma om vi närmar oss och kan uppnå miljömål och för internationell rapportering om miljötillståndet i Sverige.

I Sverige är man idag beroende av ideella krafter för att samla in den här kunskapen. Det är här floraväktarna kommer in. Idag är vi drygt 700 floraväktare. En del är flitiga och floraväktar nästan varje ledig stund under sommarmånaderna. Andra besöker årligen någon eller några växtlokaler i närheten av där de bor. Varje litet bidrag är viktigt.

Organisation

SLU ArtDatabanken har uppdragit åt Svenska Botaniska Föreningen att ansvara för den nationella samordningen av floraväkteriet. Det görs genom en halvtidstjänst som innehas av Sofia Lund.

De lokala botaniska föreningarna sköter koordineringen i sina respektive geografiska områden. Som floraväktare är det i första hand din lokala botaniska förening du har kontakt med.

Kontaktuppgifter till floraväktarsamordnarna runt om i landet hittar du i dokumentet **Kontaktuppgifter floraväktarsamordnare** på www.svenskbotanik.se/floravaktarna.

Vem kan delta?

Alla som är intresserade av växter och natur kan bli Floraväktare.

Det krävs inte några speciella botaniska kunskaper. Du kommer efter hand att lära dig känna igen just den eller de arter du letar efter. Däremot behöver du ha tålamod och vara noggrann. Du bör ha vana att röra dig i naturen, utanför stigar och vägar, och det är en fördel om du är bra på att läsa karta och navigera i terrängen.

Om du är intresserad av att bli floraväktare så ska du ta kontakt med floraväktarsamordnaren i din region eller med Sofia så lotsar hon dig rätt.

Förberedelser för nybörjare

Vi ser gärna att floraväktare rapporterar sina fynd direkt i Floraväktarappen eller i Artportalen¹. Om du inte använder dator går det bra att skicka in dina uppgifter till floraväktarsamordnaren i ditt län men bäst är om du själv kan rapportera fynden.

Om du inte sedan tidigare har ett konto i Artportalen behöver du skapa ett. Det behövs oavsett om du tänker rapportera via dator eller via en app i mobilen.

Om du ännu inte är bekant med Artportalen rekommenderar vi att du sätter dig framför datorn och går in på www.artportalen.se klicka sedan på *Kom igång*. Där finns utförlig information om vad Artportalen är, hur du skapar ett konto och hur du rapporterar dina fynduppgifter.

Som floraväktare behöver du en särskild behörighet. När du har skaffat ett konto i Artportalen ber du floraväktarsamordnaren i ditt län att ordna en sådan behörighet till dig. Då får du tillgång till en del sidor på Artportalen som bara rör floraväktariet.

Floraväktarappen finns för Android (sök floraväktare i Google Play) och för IOS (sök floraväktare i App Store). Dock fungerar den inte med Huawei, eller i alla fall inte alla modeller av Huawei.

För att kunna använda appen behöver du tillåta att appen använder din platsinformation.

¹ Artportalen är en webbplats för observationer av Sveriges växter, djur och svampar. Vem som helst kan rapportera vilka arter de sett i naturen och söka bland de över 100 miljoner fynduppgifterna, som privatpersoner såväl som yrkesverksamma naturvårdstjänstemän och forskare har bidragit med.

Artportalen är ett viktigt verktyg för professionell, såväl som ideell, naturvård och en unik källa till kunskap som redan nu leder till riktade naturvårdsinsatser och som i framtiden kan hjälpa oss att se trender för att förebygga miljö- och klimatproblem. Artportalen är även en mötesplats för naturintresserade, som på ett enkelt och säkert sätt kan hålla koll på sina och andras fynd och utbyta kunskaper med varandra.

Artportalen utvecklas och drivs av SLU Artdatabanken på uppdrag av Naturvårdsverket.

Appen hämtar data från och rapporterar till Artportalen. För att kunna använda appen behöver du ha ett konto i Artportalen med behörigheten *Floraväktare Sverige*.

Stöddokument

Vi har tagit fram ett antal stöddokument som kan vara till hjälp för dig som är floraväktare eller vill bli floraväktare. Du hittar dem på Svenska Botaniska Föreningens hemsida www.svenskbotanik.se/floravaktarna under *Dokument*. Där finns förutom det du just läser även:

- **Arter som ska floraväktas** en lista över alla arter som ska floraväktas.
- **Floraväktarappen** är en enkel introduktion till hur man använder appen.
- **Artportalen för floraväktare** som guidar dig steg för steg genom Artportalen.
- **Enheter i floraväkeriet** som anger i vilken enhet de olika arterna ska räknas.
- **Floraväkeri av lägre taxa än art** som listar de arter där floraväkeriet ska göras på lägre nivå än art.
- **Kontaktuppgifter floraväktarsamordnare** med epostadresser till landets alla floraväktarsamordnare.

Vilka arter ska floraväktas?

Grundregeln är att alla hotade arter, underarter och varieteter ska floraväktas. Med hotade menas de som återfinns i på den nationella rödlistan i kategorierna akut hotad (CR), starkt hotad (EN) och sårbar (VU)². Dessutom ska arter som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv, bilaga 2 och 4 samt rödlistade arter i bilaga 5, floraväktas.

En del arter undantas generellt från floraväkeriet trots att de finns på dessa listor. Dessa undantag är skogsalm, lundalm, ask och ålgräs. Det beror på att floraväkeriet som metod inte lämpar sig för att följa dessa arters numerär över tid.

I dokumentet **Arter som ska floraväktas** på www.svenskbotanik.se/floravaktarna finns en lista över alla arter som ska floraväktas.

På regional nivå kan man välja att floraväkta ytterligare arter som är av regionalt intresse. Det kan vara arter som är fåtaliga eller starkt minskande inom länet även om de är livskraftiga i andra delar av landet.

²En nationell rödlista är en sammanställning av arters status (utdöenderisk) inom ett lands gränser. Arternas status bedöms med hjälp av ett antal kriterier – skattning av populationsstorlek, förekomst, utbredning och trender. Utifrån denna bedömning hamnar arterna i olika kategorier i rödlistan. De kategorier som används är Livskraftig (LC), Kunskapsbrist (DD), Nära hotad (NT), Sårbar (VU), Starkt hotad (EN), Akut hotad (CR) och Nationellt utdöd (RE). Arter i kategorierna Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN) och Sårbar (VU) benämns som hotade arter. Den svenska rödlistan följer internationella naturvårdsunionens (IUCNs) kriterier och har sedan 2000 reviderats vart femte år. Den nu aktuella rödlistan publicerades i april 2020. På SLU ArtDatabankens hemsida (www.artdata.se) finns mer att läsa om rödlistan.

Du väljer givetvis själv vilka av alla de listade arter du vill floraväkta. Välj arter som du vet att du känner igen. En del släkten kräver expertkunskap för att säkert artbestämma och dessa floraväktas därför bara av enstaka personer i landet. En del arter som växer på djupt vatten eller i branter kan kräva speciell utrustning för att komma åt. Håll dig till miljöer och platser där du känner dig trygg.

Vilka växtplatser ska floraväktas?

Det är bara arter som har en spontan och permanent förekomst i det aktuella länet som ska floraväktas. Arter som är spridda från odling eller införda på annat sätt ska inte floraväktas.

Arter som till exempel naverlönn, järnek och bohuslind förekommer i odling och sprider sig från odling. Dessa arter ska endast floraväktas på växtplatser som bedöms ha ett naturligt ursprung. Det gäller även andra arter som genom odling spritts till delar av landet där de inte naturligt hör hemma. I den tryckta versionen av den senaste rödlistan markeras spontan förekomst med en fylld prick och förekomst spridd från odling med N. Denna lista är till god hjälp för att förstå vilka arter som inte behöver floraväktas i ditt län.

Växtplatser i rabatter eller på privat tomtmark ska inte floraväktas. Inte heller växtplatser på soptippar. En del arter förekommer ofta på gårdsplaner eller intill ekonomibyggnader. Om du vill floraväkta dessa så ta först kontakt med markägaren och be om tillåtelse.

Växtplatser med arter som har planterats eller sådd i naturvårdssyfte ska däremot floraväktas³. Det kan till exempel vara att man vill förstärka en tynande population eller att man försöker att återintroducera en art som tidigare funnits i området.

Hur ofta ska en art floraväktas?

Riktlinjen är att varje växtplats ska floraväktas minst vart femte år. Ettåriga eller kortlivade arter bör floraväktas oftare, gärna årligen. Ju större hotet mot arten är desto viktigare är det att den följs upp ofta. CR- och EN-arter kan därför floraväktas oftare än VU-arter.

Det krävs i regel många års observationer med en standardiserad metod för att man ska kunna se att en art säkert minskar eller ökar. I den bästa av världar borde alla växtplatser för hotade arter kontrolleras årligen. Det mäktar vi dock inte med utan gör prioriteringar enligt ovan.

³ Det första fyndet rapporteras i Artportalen som *Ospontan* så att fyndet klamras. Ange i kommentaren när sådd eller plantering gjorts och varifrån plantmaterialet hämtats.

Varje år görs nationella kampanjer för att få in data kring några arter som man har för dålig kunskap om. De lokala föreningarna gör också prioriteringar om vilka arter man satsar på att floraväkta under året.

Vad är en floraväktarlokal?

Till skillnad från vanliga fynduppgifter i Artportalen så är floraväktarfynd knutna till en specifik lokal med ett unikt ID-nummer. Att det är uppbyggt så är för att man enkelt ska kunna följa utvecklingen på en lokal.

Varje växtplats har registrerats som en floraväktarlokal. Lokalerna har dels ett lokalnamn och dels ett extern-ID. Extern-ID består av en länsbokstav, de tre första bokstäverna i kommunen och ett firsiffrigt löpnummer, till exempel OV-Hjo-0007.

Om det på växtplatsen förekommer flera olika arter som ska floraväktas så hanteras de som varsin floraväktarlokal med varsitt extern-ID. Om det exempelvis växer slättergubbe och backsippa i samma äng så gör man två olika floraväktarlokaler på platsen.

Floraväktarlokalerna som inte längre är relevanta att återbesöka arkiveras. Det kan vara för att växtpopulationen har dött ut eller för att platsen har förändrats så mycket så att det inte längre finns förutsättningar för arten att växa där. Även floraväktarlokalerna för arter som man bedömer inte längre, eller inte just nu, behöver floraväktas arkiveras. Arkiveringen görs av floraväktarsamordnarna. Arkiverade lokaler syns inte i floraväktarappen, däremot visas data även från dessa lokaler vid sökningar i Artportalen.

Förberedelser

Förberedelser i floraväktarappen

Förutsatt att du har mobiltäckning så är floraväktarappen det enklaste verktyget att använda.

- I appen kan du söka fram floraväktarlokalerna för en specifik art eller för alla arter. Sökningen görs under **Välj art**. Om du vill visa alla arter så ser du till att kryssa ur vald art.
- Resultatet av sökningen kan du se under **Karta lokaler** eller **Lista lokaler**. Söksområdet är det område som kartvyn visar. Det kan ta lite tid innan resultatet visas. Ha tålamod! Detta beror på hur bra mobiltäckning du har och hur snabbt Artportalen svarar. Appen kan visa ett begränsat antal fynd åt gången. Om din sökning ger fler fynd behöver du zooma in i kartvyn för att hela resultatet ska visas.

- Floraväktarlokalerna visas med tre olika symboler beroende på hur länge sedan det var de floraväktades. Grön symbol med bock har besökts under de senaste 12 månaderna. Gul symbol besöktes senast för 1–5 år sedan. Röd symbol anger att det var mer än 5 år sedan lokalen senast besöktes. Siffran i symbolen anger hur många år sedan det var.
- För att få mer information om en lokal klickar du på symbolen. Då syns lokalens utbredning om det är en polygon eller noggrannhet om det är en punkt. Det dyker också upp en liten ruta med artnamn och lokalnamn. Om du klickar på rutan får du upp information om växtplatsen och historik från tidigare besök.
- Om det ligger flera floraväktarlokalerna på samma plats visas en grå symbol med tre prickar i. Om du klickar på den visas uppgifter om en av lokalerna. Klickar du igen får du uppgifter om nästa, och så vidare.

Förberedelser i Artportalen

Du kan också göra förberedelsearbetet vid datorn. På Artportalen kan du söka fram floraväktarlokalerna i det område du är intresserad av. Du kan söka brett eller efter en specifik art. Du kan se vilka lokaler som har besökts nyligen och vilka som är i större behov av ett besök.

Du kan också se och skriva ut fältblanketter för de floraväktarlokalerna du planerar att besöka. Fältblanketten ger information om lokalen och om alla föregående besök på lokalen. Här finns också utrymme att göra anteckningar från ditt kommande fältbesök.

I dokumentet **Artportalen för Floraväktare** visas steg för steg hur det ser ut i Artportalen och hur man gör där. Dokumentet hittar du på www.svenskbotanik.se/floravaktarna.

Söka fram lista över floraväktarlokalerna och fältblanketter

- Öppna Artportalen och logga in. Ändra din behörighet till **Floraväktare i Sverige** (uppe till höger).
- Gå in under fliken **Administrera** och **Sök Floraväktarlokalerna**.
- Ange art och kommun, län eller landskap. Klicka på **Sök**.
- Du får då en lista över alla floraväktarlokalerna för aktuell art (observera att den kan vara flera sidor lång).
- Om du klickar på en lokal får du fram fältblanketten. Den visar information om lokalen och tidigare besök på lokalen. I kommentarsfälten kan det finnas värdefull information om lokalen, eventuell skötsel, koordinater till dellokaler och annat som kan vara bra att veta inför ett återbesök. På blanketten finns även utrymme för dina noteringar. Denna blankett kan du skriva ut och ta med dig ut i fält.

Söka fram lokaler på karta

- Öppna Artportalen och logga in. Ändra din behörighet till **Floraväktare i Sverige** (uppe till höger).
- Gå in under fliken **Sök** och **Sök Fynd**.
- Ange art. Om du vill söka fram alla floraväktarlokaler i ett område så lämnar du tomt i art-rutan.
- Ange vilket område du är intresserad av (kommun, landskap, län eller rita in ett eget område under **Sök med karta/yta**)
- I rutan **Projekt** under **Fyndegenskaper** klickar du för **Floraväkteri** och **Floraväkteri Sverige**.
- Klicka på **Presentera fynd** sedan **Kartor** och **Prickkarta**. Nu visas en kartvy med floraväktarlokaler. Det kan vara bra hjälp när man planerar sin rutt.

Sök fram floraväktarlokaler som behöver återbesökas

I Artportalen finns det en specialkarta som ger dig en överblick över vilka floraväktarlokaler det är dags att besöka.

- Öppna Artportalen och logga in. Ändra din behörighet till **Floraväktare i Sverige** (uppe till höger).
- Gå in under fliken **Sök** och **Sök Fynd**.
- Ange art.
- Ange vilket område du är intresserad av (kommun, landskap, län eller rita in ett eget område under **Sök med karta/yta**)
- I rutan **Projekt** under **Fyndegenskaper** klickar du för **Floraväkteri** och **Floraväkteri Sverige**.
- Klicka på **Presentera fynd**, sedan **Kartor** och **Floraväktarlokaler för återbesök**. Nu visas en kartvy med floraväktarlokaler där lokalerna har olika färger beroende på när de besöktes senast. På så sätt kan du enkelt se vilka lokaler som är lämpliga att återbesöka.

Sök fram en floraväkterirapport

- Öppna Artportalen och logga in. Ändra din behörighet till **Floraväktare i Sverige** (uppe till höger).
- Gå in under fliken **Administrera** och **Floraväkterirapport**.
- Ange art och kommun, län eller landskap. Du kan också välja om du vill visa bara aktuella floraväktarlokaler, bara arkiverade floraväktarlokaler eller både och. Klicka på **Sök**.
- Nu visas en lista över alla floraväktarlokaler för aktuell art och uppgifter från tidigare besök på lokalen. Listan kan hjälpa dig när du ska prioritera vilka lokaler som är lämpliga att besöka.

Sök fram nya fynduppgifter som kan vara av intresse att föra in i floraväkteriet

- Öppna Artportalen och logga in. Ändra din behörighet till **Floraväktare i Sverige** (uppe till höger).
- Gå in under fliken **Sök** och **Sök Fynd**.
- Ange art.
- Ange vilket område du är intresserad av (kommun, landskap, län eller rita in ett eget område under **Sök med karta/yta**)
- I rutan **Projekt** under **Fyndegenskaper** klickar du för **Floraväkteri** och **Floraväkteri Sverige**.
- Klicka på **Presentera fynd**, sedan **Kartor** och **Nya floraväktarlokal**. Nu visas en kartvy med alla fynd av den aktuella arten. Floraväktarlokal visas med grön triangel och övriga fynd visas med gul prick. Om du klickar på en prick får du under kartan upp mer information om fyndet och kan avgöra om det är värt att besöka platsen och föra in den som ny floraväktarlokal.

OBS

Det är inte säkert att alla floraväktarlokal är relevanta att återbesöka. När rödlistan uppdateras vart femte år händer det att arter som tidigare var hotade nu bedöms till den lägre hotkategorin Nära hotade (NT) eller till och med Livskraftig (LC). De ligger då fortfarande kvar som floraväktarlokal men är inte relevanta att återbesöka om de inte också är upptagna i EU:s art- och habitatdirektiv.

En lokal kan också vara utgången. Om växtplatsen helt har förstörts, kanske har man schaktat, grävt, byggt eller asfalterat på platsen, då är förändringen så stor så att man kan anta att växtplatsen är borta. Dessa lokaler är inte aktuellt att besöka igen och ska arkiveras. Om förändringen är mindre, kanske viss grad av igenväxning eller att en skog har gallrats så kan man inte vara säker på att växtplatsen är förstörd för gott. Då behövs ett par besök då arten eftersökts och ej återfunnits innan man kan våga avskriva lokalen helt.

Om du är osäker på hur du ska prioritera dina floraväktarinsatser så prata med din lokala floraväktarsamordnare.

I fält

Tid för fältbesök

Fältbesöket görs under den del av säsongen så arten i fråga visar sig som bäst. Vänta gärna tills merparten av plantorna har kommit upp på växtplatsen och går att räkna. Om du är osäker på när det är kan du snegla på tidigare floraväktaruppgifter i Artportalen

och se vilka datum som arten tidigare har floraväktats i din del av landet. Det kan variera lite från år till år och det lär du dig allt eftersom.

Bra att ha med

Tre viktiga saker att ha med sig i fält är bra kartunderlag, kamera och gärna en GPS. Om du har bra mobiltäckning räcker det att du har med mobiltelefon med floraväktarapp.

Det finns idag många olika kartor som fungerar bra, både för att hitta till floraväktarlokalen och för att navigera på platsen. Vi rekommenderar lantmäteriets topografiska karta som finns tillgänglig via <https://minkarta.lantmateriet.se/>. Där finns även bra flygfoton, både aktuella och äldre. Äldre flygfoton kan vara till hjälp när man letar efter växtplatser som man bara har äldre uppgifter om.

Du kan använda antingen en separat handhållen GPS eller en app i mobilen för att ta koordinater. Oavsett vilken modell man använder så är det viktigt att inte ha för bråttom utan låta GPS:en eller mobilen få tid på sig att hitta satelliterna. Ha gärna på GPS:en hela tiden du är ute. Speciellt gäller detta när du ska ta koordinater i tät skog, eller vid bergbranter. Du får bättre koordinater om du sätter på apparaten ute på ett öppet område låter den finna satelliterna där och sedan går till platsen du ska ta koordinat för. Undvik att ta koordinaten inne i bilen, där kan bilens plåthölje störa kontakten med satelliterna så att man får en felaktig koordinat.

Beroende på dina botaniska kunskaper och vilken art det är du floraväktar kan det även vara bra med en flora för artbestämning. På större växtplatser kan det vara bra att ha med märkpinnar, en rutram eller en mätlina för att underlätta räkningen och säkerställa att man inte missar eller dubbelräknar några plantor.

På plats i fält

Vi floraväktare bör föregå med gott exempel när vi är ute i naturen. Visa hänsyn till boende, markägare och jordbrukare på de platser du besöker. Håll dig till allemansrätten. Gå inte ut i växande gröda. Gå inte på privat tomtmark. Stäng grinden efter dig när du går in i eller ut ur beteshagar. Undvik att störa betesdjur. Parkera så att din bil inte står i vägen, tänk på att åkrar och beteshagar är någons arbetsplats och att en lantbrukare hindras i sitt arbete när hen inte kommer åt att utföra vårbruk eller djurtillsyn. Om du rör dig i närheten av bebyggelse så berätta gärna vad du gör. Då blir man i de allra flesta fall väl bemött.

När du kommit fram till växtplatsen och hittat arten i fråga så är det ett antal saker som är viktigt att vara observant på och ta anteckningar om.

- **Leta över hela lokalen** Ofta är floraväktarlokalen angiven som en punkt. Men arten i fråga kan vara spridd över ett större område. Om man är alltför fixerad vid punkten kan man missa delar av populationen. Det är därför viktigt att läsa av

landskapet. Finns det några för arten lämpliga miljöer i närområdet? Leta i hela den lämpliga miljön. Ta för vana att söka runt i ett större område.

- **Koordinater** Kontrollera att koordinaten eller polygonen är korrekt. Om den behöver preciseras eller ändras så gör en notering om detta och meddela din regionala floraväktarsamordnare. Koordinatsättningen är viktig!⁴ Använd en GPS med en noggrannhet på ± 10 meter. Äldre fynduppgifter har ofta en lägre noggrannhet och kan många gånger behöva förbättras.
- **Lokalnamn** Kontrollera att lokalnamnet är relevant. Om det behöver preciseras eller ändras så gör en notering om detta och meddela din regionala floraväktarsamordnare.
- **Art eller lägre taxa** I de allra flesta fall är artbestämningen vid tidigare floraväktarbesök korrekt. Det kan dock ha smugit sig in fel så det är bra om du kontrollerar artbestämningen för de arter där det finns närstående släktingar eller andra förväxlingsarter. De allra flesta arter floraväktas på artnivå. Några arter floraväktas på underartsnivå eller varietetsnivå. Detta då det för dessa arter endast är vissa underarter eller varieteter som är inhemska eller rödlistade. I dokumentet **Floraväkteri av lägre taxa än art** på www.svenskbotanik.se/floravaktarna finns en lista över de arter där floraväkteriet ska göras på lägre nivå än art.
- **Antal och enhet** En av de viktigare uppgifterna vid floraväkteriet är att räkna hur många exemplar av arten som finns i på platsen. Hur man räknar beskrivs ingående i nästa avsnitt.
- **Kommentar** Skriv gärna en kommentar om sådant som är bra för nästa floraväktare att veta, det kan vara hjälp att hitta växtplatsen, om det finns flera dellokaler, vilken eller vilka ytor som arten förekommer på. Ange också hur du har räknat eller om du gjort en grov antalsuppskattning. Om du inte återfunnit arten så gör gärna en anteckning om det beror på att lokalen inte längre har förutsättningar för arten eller om du tror att den kan finnas kvar även om du inte kunde hitta den just i år. Notera också om det finns något hot mot växtplatsen. Om det inte finns några förutsättningar för arten att finnas kvar ska du meddela det till din regionala samordnare så att hen kan arkivera lokalen.

Fotografera gärna arten och dess växtplats. Både i Floraväktarappen och i Artportalen kan du bifoga foton till din rapport. De ger värdefull information för återbesök, uppföljning av lokalen och verifiering.

Om du inte rapporterar själv i Floraväktarappen eller Artportalen utan skickar dina uppgifter till din lokala floraväktarsamordnare så ska allt ovanstående redovisas tillsammans med uppgift om datum för besöket och vem som har floraväktat.

⁴ När man tar koordinater är det viktigt att ha koll på vilket koordinatsystem man använder. I Artportalen används koordinatsystemet RT90 i grundinställningen. Du kan ändra inställning under *Mina sidor/Inställningar* om du hellre vill använda ett annat system.

Hur räknar man?

Om floraväkteriet ska kunna ge ett kunskapsunderlag som kan användas för att se trender och bedöma bevarandestatus är det viktigt att räkningen sker på ett standardiserat sätt och att resultatet kan jämföras både från år till år på den enskilda lokalen och mellan olika delar av landet.

Det är därför viktigt att ange antalet med siffror. Undvik att ange mängd som "fåtal", "vanlig", "riklig", "flera tusen" och så vidare. Ange istället en siffra.

Antalsuppskattningen ska göras så noggrant som det är möjligt. Om det går så räknar du varje enskilt exemplar. Att räkna varje enskilt exemplar kan ibland vara svårt men du gör så gott du kan. Om arten täcker stora ytor så kan du räkna antalet inom några kvadratmeter och sedan multiplicera med det totala antalet kvadratmeter där arten förekommer. Om arten är spridd men förekommer i stor mängd så kan man räkna in ett bestämt antal (till exempel 50 stycken) så att man får en bild av arten. Sedan kan man gå över området och räkna 50, 100, 150, och så vidare. Om du gör en uppskattning snarare än en räkning så kan du i kommentarsfältet ange att det är en uppskattning och gärna även hur du har gjort uppskattningen.

Det är också viktigt att vi vet vad det är som ska räknas. Är det strån, tuvor, skott, stjälkar eller plantor? Om man ska kunna jämföra antalen mellan år eller mellan lokaler måste de vara räknade i samma enhet. I dokumentet **Enheter i floraväkteriet** finns en lista där det för varje art framgår hur just den arten ska räknas. Dokumentet finns på www.svenskbotanik.se/floravaktarna. Vid analyser och trenduppskattningar kan man bara använda uppgifter som är angivna i rätt enhet. För att dina uppgifter ska bli användbara är det därför viktigt att du använder rätt enhet. På sista sidan i dokumentet visas enheterna för en handfull arter i enkla skisser.

För enstaka arter är det arean som ska rapporteras (dm^2 eller m^2). Med area avses ytan inom vilket område arten växer gånger täckningsgraden. Det vill säga den yta som arten faktiskt täcker. I kommentarsfältet anger du inom vilket område arten växer och hur gles eller tät du bedömer att förekomsten är. Så här ska man alltid tänka när man använder area som mängdenhet. Formulera det tydligt så att det framgår vad som är en mängdenhet och vad som är en beskrivning av växtplatsen (exempelvis "alla plantorna växte inom ett två kvadratmeter stort område").

För en del arter är det intressant att veta hur stor del av förekomsten som är floral (det vill säga i knopp, blom eller frukt) respektive vegetativ. Detta anger du i kommentarsfältet. Där kan du också ange om det finns groddplantor.

Rapportering

Rapportering via floraväktarappen

Med floraväktarappen kan du rapportera dina fynd direkt från fält eller när du kommit hem.

- För att rapportera resultat från ett återbesök klickar du på **Rapportera**.
- Artnamnet kommer upp automatiskt och kan inte ändras.
- Även dagens datum kommer upp automatiskt. Om du rapporterar i efterhand kan du ändra datumet.
- Ange antal och enhet eller klicka i **Ej återfunnen**.
- Ange gärna en kommentar.
- Du kan antingen spara och publicera uppgiften direkt eller spara och senare gå in i Artportalen och granska uppgifterna innan du publicerar. Om du väljer spara för granskning så hamnar uppgifterna i granskningsläget i Artportalen, där får du granska och publicera dem. Om du vill ange medobservatörer så gör du det i Artportalen innan du publicerar fyndet.
- Du kan även bifoga foton direkt i appen. Det gör du när du har sparat. När man använder kameran kan bilderna ibland bli liggande när man vill ha dem stående och tvärtom. Detta kan man justera i Artportalen.

Du kan i appen endast rapportera på befintliga floraväktarlokalerna. Om du hittar nya växtplatser som bör ingå i floraväktariet så ska du ta kontakt med din lokala floraväktarsamordnare. En del lokaluppgifter är gamla och relativt osäkra. Ta då gärna en noggrannare koordinat och meddela din lokala floraväktarsamordnare så uppdaterar hen uppgiften i systemet. Om du bedömer att arten inte längre finns kvar på växtplatsen ska du också meddela din lokala floraväktarsamordnare så att hen kan arkivera lokalen.

När du har rapporterat ett fynd syns det direkt i din app men det kan dröja upp till fem minuter innan den syns i Artportalen eller hos andra appanvändare.

Rapportering via Artportalen

Om du föredrar att rapportera i Artportalen vid datorn gör du det när du kommit hem efter fältbesöket.

I dokumentet **Artportalen för Floraväktare** visas steg för steg hur det ser ut i Artportalen och hur man gör där. Dokumentet hittar du på www.svenskbotanik.se/floravaktarna.

- Öppna Artportalen och logga in. Ändra din behörighet till **Floraväktare i Sverige** (uppe till höger).
- Gå in under fliken **Rapportera** och **Rapportformulär**.
- Ange art, datum, antal och enhet.

- Om du inte återfunnit arten kryssar du i rutan **Ej återfunnen**.
- Ange gärna en publik kommentar.
- Under fliken **Projekt** klickar du på **Floraväkteri** och **Floraväkteri Sverige**.
- Om du vill kan du under **Biotop** beskriva växtplatsens miljö, antingen genom att använda de förvalda biotoperna eller ge en egen beskrivning.
- I rutan **Sök fyndplats** skriver du in floraväktarlokals extern-ID och klickar på lokalnamnet när det visas. Detta fungerar bara om du först har angivit projekt **Floraväkteri i Sverige**.
- Ange eventuella medobservatörer. Klicka på plus-tecknet vid **Observatörer** och skriv in namnet under **Sök observatör**.
- När allt är ifyllt klickar du på **Spara fynd**.
- Om du har foton som du vill bifoga så klickar du på fotosymbolen ute till höger i tabellen över dina fynd. Då dyker en ruta med texten **Ladda upp media** upp. Du kan nu dra det eller de foton du vill bifoga till rutan och sedan klicka på **Spara** och **Stäng**.
- När du har rapporterat in alla dagens floraväktaruppgifter så klickar du på **Granska fynd**. Kontrollera att allt blev rätt genom att titta på de tre flikarna **Tabell**, **Karta** och **Kalender**. Om något är fel så kan du välja **Ändra** eller **Ta bort**. När det ser OK ut så klickar du **Publicera alla fynd**.

För att det ska bli rätt i systemet är det viktigt att du gör rapporterna med behörigheten Floraväkteri Sverige, att du anger projekt Floraväkteri Sverige och att du använder en floraväktarlokal.

Eventuella andra fynd du gör under dagen, fynd som inte hör till floraväkteriet rapporterar du med din privata behörighet och på vanliga lokaler.

Om det inte fungerar

Artportalens alla funktioner fungerar inte med alla webbläsare. Om du stöter på problem rekommenderas att du använder Chrome, Edge, Firefox eller Safari.

När man öppnar *Rapportera* läser Artportalen av värden som sparats i webbläsarens cookies. En sak man kan prova om man tycker att formuläret inte fungerar som det ska är att rensa webbläsarens cookies, logga ut och sedan in igen och se om det börjar fungera. Rensning av cookies görs på olika sätt i varje webbläsare. Enklast är att googla fram hur det fungerar för just din webbläsare.

Biogeografisk uppföljning

Biogeografisk uppföljning görs för att vi ska kunna följa status och trender hos de 46 arter som är listade i EU:s Art- och habitatdirektiv. Då medlemsländerna är ålagda av EU att rapportera status och trender, för att kunna vända de som är negativa, så har detta hög prioritet inom floraväktariatet. Denna uppföljning är även viktig för Floraväktarnas finansiering, även om det finns andra arter som nationellt bedöms ha högre prioritet.

För att få ett så bra data som möjligt till den här uppföljningen har vi slumpat ut lokaler som ska ingå i en statistisk analys. Utslumpningen har gjorts så att det är ett representativt urval av artens lokaler inom de tre regioner som följs upp (kontinental, boreal och alpin). De lokaler som ingår i den biogeografiska uppföljningen har markerats med biogeo i extern-ID. Det kan se ut så här **AC-Ume-0100-biogeo**. Ofta ligger det också en kommentar på lokalnivån (syns i floraväktarappen och på fältblanketten) som anger att lokalen ingår i biogeografisk uppföljning.

När du floraväktar en sådan lokal är det önskvärt att du utöver de vanliga uppgifterna även gör en bedömning av växtplatsens förutsättningar för arten, det som man inom EU kallar habitatkvalitet. Den bedöms i fyra olika klasser.

- **1 Bra (fullgod)** – används när arten under rådande förhållanden bedöms kunna fortleva långsiktigt och dynamiskt.
- **2 Ok men kan förbättras** – används när det bedöms att skötseln av området behöver justeras eller att en störning ska till för att arten ska kunna fortleva långsiktigt.
- **3 Dålig** – används när det bedöms att området kräver en ändrad skötsel för att arten ska kunna finnas kvar eller återkomma.
- **4 Förstörd** – används när arten är definitivt borta och det krävs omfattande restaurering för att platsen åter ska bli en lämplig växtplats för arten.

När man gör den här bedömningen är det alltid den aktuella arten och dess specifika behov som man utgår från. Växtplatser med en successivt minskande population och dålig föryngring har troligen inte helt optimala förhållanden för arten. Men det är inte nödvändigt att det är så. Exempel på klass 2 kan vara en betesmark som antingen har för svag hävd med mycket ohävdsarter eller för högt betestryck, vilket påverkar populationen av den aktuella arten negativt. Exempel på klass 3 kan vara en betesmark där hävden har upphört sedan flera år och som kräver återupptagen hävd och annan restaurering för att arten ska kunna finnas kvar. Många skogslevande arter trivs i ljusöppna skogar och igenväxning med alltför tätt kronskikt eller markvegetation kan för sådana arter rendera klass 2 eller till och med klass 3. En växtplats kan bedömas ha bra förutsättningar även om arten i fråga inte kunnat återfinnas. Att arten inte återfinns kan bero på mellanårsvariation eller att den försvunnit av en annan anledning.

När du rapporterar i Artportalen (inloggad i rollen som floraväktare) så kommer det när du kryssat i projektet **Floraväkteri Sverige** att komma upp ett fält som heter **Växtplatsens förutsättningar för arten** och en rullist med de fyra klasserna. I ett fält som heter **Kommentar växtplatsens förutsättningar** kan du i fritext precisera varför du gjort den bedömning du gjort. Det kan till exempel handla om pågående skötsel, genomförda åtgärder eller orsaker till en eventuell försämring eller förbättring. Den här rapporteringen kan i dagsläget endast göras i Artportalens rapportformulär. Om du använder floraväktarappen behöver du därför komplettera din rapport när du kommer hem till datorn.

Den här bedömningen ska främst göras för de 46 arter som ingår i den biogeografiska uppföljningen men det är fritt fram att göra det även för andra floraväktararter.

Nya floraväktarlokal

Långt ifrån alla växtplatser för hotade arter är kända. I de landskap där man nyligen har gjort heltäckande florainventeringar är kunskapsunderlaget om de hotade arterna gott och de flesta lokaler bör finnas registrerade på Artportalen. Ibland kan det ändå löna sig att leta efter nya växtplatser för vissa arter. När du har lärt dig känna igen arten och hur den växer kan du göra riktade sökningar på platser där den skulle kunna finnas.

Om du hittar en ny växtplats för en art som bör floraväktas så ska du ta kontakt med floraväktarsamordnaren i din lokalförening. Det kan vara en växtplats som inte alls är känd sedan tidigare eller en uppgift som du hittat i Artportalen och sedan besökt men som inte finns registrerad som floraväktarlokal.

De uppgifter du behöver notera är noggranna koordinater, ett lokalsnamn och vilken art det rör sig om. Samordnaren skapar då en ny floraväktarlokal med ett extern-ID som du sedan kan rapportera ditt fynd på.

På nya växtplatser precis som på de kända ska du ange datum, antal, enhet och eventuellt en kommentar.

Koordinaten bör ha 5–25 meters noggrannhet. För stora växtplatser kan du behöva rita in ett område där arten finns eller ta flera olika koordinater för olika dellokaler.

Verifiering

Artportalen är ett viktigt verktyg för svensk naturvård. Att uppgifterna rapporteras med så stor säkerhet som möjligt är av yttersta vikt, speciellt med avseende på artbestämning och lägesangivelse. Var därför noggrann när du rapporterar.

För att ytterligare öka säkerheten på det data som finns i Artportalen har SLU Artdatabanken infört verifiering av fynddata (tidigare kallades det validering). Vid

verifiering granskas uppgifternas trovärdighet av utvalda verifierare som är experter på olika artgrupper. Det är inte alla fynduppgifter som verifieras utan i första hand sådana som är naturvårdsintressanta på något sätt. Ambitionen är att på sikt ska alla floraväktaruppgifter verifieras.

Om det vid verifieringen finns osäkerheter kring ett fynd så förs en dialog med rapportören. Du får då ett mail med frågor om fyndet. Om du blir kontaktad av en verifierare så betyder det oftast inte att det är något som är fel. Ofta handlar det om att vi behöver lite kompletterande information innan vi kan godkänna fyndet. När en fynduppgift blivit slutligt bedömt som godkänd, eller i undantagsfall som underkänd, låses fyndet så att det inte längre kan redigeras.